

ticah so vzete iz nežnega erotičnega življenja, skoro vse se gibljejo okoli „poljubov ljubljene ženinca“, okoli nevest, ki vzdihujejo poltiho, napol onemoglo od sladkega razkošja, pričakovanega dolgo s hrepenenjem v duši...“, tudi nebeško solnce vzhaja kakor „deva, vstajajoča iz postelje ob gorkem pomladanskem jutru, spomnivši se sladkih sanj o iz srca ljubljene.“ V „Potu na hrib“ nas pelje Meško po stezi, kjer nas povsod čakajo spomini in nas seznanjajo z neko damo, ki je prišla k njemu na posete z „vdanimi, čakajočimi očmi.“ Meško ji je pravočasno dopovedal, da ne bo nič s to stvarjo, kajti njegova ljubezen je „odpovedi polna.“ Krasno pa je „Poglavje o Mimici.“ Komaj štirinajst let je stara, a že jo ljubijo zamišljeni, sanjavi študenti. Tudi Meško je med njimi. Dijak Trstenjak se zaradi šestnajstletne Mimice vda celo pijači, dovršil pa je komaj sedmo šolo. Pod oknom ji pojo „V sladkih sanjah spiš kraljica“, kar so najbrž sami spesnili. Njena pisemca odpirajo kakor „svetinje, blagoslovljene v sveti deželi ali v Rimu“. Nekoliko bolj brutalen je konec. Ta Mimica gre v Budimpešto in se tam takó izgubi, da jo po odgonu pandurji priženejo nazaj v domovino. Mladi študenti jo srečajo, ona pa jih pogleda, kakor da bi jih ne bila preje nikoli poznala. „In kje si danes, naša mala Mimica? ... Padala si in utonila na dnu blatnega življenja... In mi smo te ljubili s tako toplo, obožavajočo ljubeznijo.“ V „Romanci o izgubljeni“ smo že zopet v kupeju, drugega razreda seveda. Gospodična Silvija spozna v kupeju pisatelja v kolarju. „Sklonila se je naglo bližje, mehke tople prsi so se mi naslonile ob roko, zlati kodri so se mi doteknili lic“ in tako dalje. „Naslonila se je v kot ob okno, da je napol ležala. Izpod obleke ji je gledal nagajivo majhni čevljiček, kakor igraje je zibala nogo sem in tja.“ To je seveda lažje opisovati kot psihične finese. To gospodično so tudi nekdanj ljubili, ko še ni bila stara „trinajst let.“ Gospodično Lojzko, njeno prijateljico so pa imeli radi celó, ko še dvanajst let ni imela in gospod pisatelj se je z gospodično Silvijo sprehajal po ulicah, ko je bil bogoslovec in se ni menil zato, ko so za lepim parom gledali častniki. Kajti Silvija je bila že takrat pokvarjena punica, sedaj pa je celó koristka na nekem sumljivem kabaretu v Budimpešti. Še Meško je ne more v kupeju izpreobrniti in ona se odpelje v zloglasno Budimpešto. Lepe so sličice „Cerkev“, „Kapelica“, dasi tudi tu ne manjka zapeljanih punic. Najlepša je „Romanje na Goro“, semtertja tako lepa, da ne pojmiš, kakó je zašla

v to zbirko. „Ljudje“ je zeló srednja stvar, kjer nekaj neverjetnih slučajev ne zasluži motta, postavljenega na čelo črtice: „Zahvalim te, Oče in zemlje Gospod, da si skril to modrim in razumnim in razodel malim“. Lepa črtica je „Na cesti“, dolg konfiteor „O človeku, ki se je vračal.“ Neodoljivo hrepenenje po mladosti je pač precej nemoško. Vsekakor bodo te črtice rade čitale elegantne in občutljive dušice, ki vzlic svoji neznanski deviški finesi niso tako hudó škrupulozne, da bi se nad njimi „pohujševale“, kot oni „hinavci“, na katere se tako hudo jezi pisatelj v uvodu.

Junaki. Epske pesnitve. Napisal A. Aškerc. Ljubljana 1906. Cena 3 krone. Naš slovenski Melanhton Trubarjeve konfesije nam sedaj predstavlja štiri junake, kneza Volkuna, kneza Ljudevita, Rópoša Štefana in last not least — kralja Matjaža. Svoje zlé pesniške usode ni mogel boljše zapečatiti kot s temi brezpomembnimi, nerodnimi verzi. Zdi se ti, ko bereš ta ritem, da se pelješ na zbitem, starem kmečkem koleslju, ki odskakuje po strašno razvoženi poti in ti neprijetno razrahlja vse uboge ude. „In tisti pravi knez naš, to je Nemec — je Bojuvar! To čutimo že davno. — Saj veste, kaj bil storil je Borut — V zadregi strašni, ko pritiskali — Avarji divji so na nas. Pozval — Bil dobrodušni knez je na pomoč — Sosede Bojuvarje. Prišli so — In rešili so nas Avarjev res, — A za plačilo vzeli so seboj — Svobodo našo! In namesto jarma — Avarskega, zdaj nosimo na vratu — Že dolgo let žuleči jarem nemški! — Res, res je to!“... Še v spanju bi utegnili mučiti bravca to blaglasje in zató knjige ne priporočamo nervoznim ljudem. Treba je dobrega želodca, da se to brez škode prebavi.

☞

POLJSKA.

Pregled poljskega slovstva ni lahak in to zlasti iz dveh vzrokov: 1. vzrok leži v naravi poljskega slovstva samega, ki je med vsemi slovanskimi slovstvi najstarejše in se je razvijalo od XV. stoletja do dandanes nepretrgano in vsestransko. Je torej silno razvito in raznolično. 2. vzrok leži v političnih razmerah Poljakov. Ker nimajo nobenega političnega središča in živijo v treh državah pod jako različnimi političnimi razmerami, radi tega nima tudi poljsko slovstvo nobene koncentracije niti krajevne niti vsebinske. To pomankanje koncentracije se občuti zlasti pri listih. Medtem, ko bi na primer socialni demokratje pri dru-

gačnih razmerah bili zadovoljni z enim glavnim glasilom, morajo imeti sedaj za Avstrijo svoje, za Rusko svoje in za Poznanjsko svoje. Podobno je pri drugih listih.

Splošno imajo Poljaki sledeča književna središča: za Rusijo Varšavo (največje in najvažnejše od vseh), za Avstrijo Krakov in Lvov, ki se med seboj celo razlikujeta, za Poznanjsko v Poznanju. Listu se lahko skoraj na prvi pogled pozna, kje da izhaja.

Radi tega ne mislim Slovincem podajati pregleda celega poljskega slovstva, ker bi bilo

grafija poljskih zemelj. III. Jan Karłowicz i Aleksander Jablanowski: Ljudstvo. Obraz poljskega ljudoznanstva. IV. Dr. Feliks Koneczny: Zgodovinska geografija. V. Dr. Alojzy Winiarz: Družabni in politični ustroj v Poljski. VI. Dr. August Sokolowski: Politična zgodovina Poljske.

Drugega dela sta izšla doslej dva zvezka, ki prinašata zgodovino poljskega slovstva od dr. Wojciechowskega. Izhaja v veliki osmerki, v obliki našega „Dom in Sveta“, zvezek na 112 straneh s številnimi prilogami, s krasnim tiskom in slikami za ceno ene krone. Vsak zvezek



RODBINSKI PREPIR PRED MIROVNIM SODNIKOM.

V. K. MAKOVSKY.

pretežavno delo in za Slovence ne zelo zanimivo, ampak hočem samo semtertje omeniti kakšen važnejši pojav.

Poljska. Obrazy i opisy. Wydawnictwo Macierzy Polskiej. We Lwowie. — Poljska. Slike in popisi. Izdaja Matica Poljska. V Lvovu.

Pod tem naslovom je začel izhajati opis Poljske v slikah in v besedi. Doslej je izšel prvi del v 6 zvezkih in prva dva zvezka drugega dela. Prvi del ima sledečo vsebino: I. zvezek: Marija Konopnicka. Krajobraz Poljske. II. Dr. Evgen Romer: Zemlja. Fizična geo-

ima najmanj po kakih 50 krasnih umetniških in izvirnih slik. To delo ni samo mogočna priča silne poljske kulture, ampak tudi trajen izraz nepodlegle poljske misli.

Jan Kasprovicz. **Krzak dzikiej roży.** Nedavno je izšel v drugi nekoliko izpremenjeni izdaji zbor poezij Jana Kasprovicza pod naslovom: „Krzak dzikiej roży“. (Grm divje rože). Poleg tega zbornika je on še napisal: Zbyor poesy. Lwów 1902; *Ginącemu światu* (Umirajočemu svetu). *Dies irae*. *Salome*, *Święty Boże*, *Święty Mocny*, *Moja pieśń wie-*

czorna, Lvov 1902. — Bunt Napierskiego. Poetična drama. — Baśń nocy Świętojaskiej. — Poesye. — Skarga. Drama. — „Salve regina in Moja pieśń wieczorna.“ — Poesye, tom II. — Poleg teh zbranih spisov je napisal še veliko drugih pesniških del, ki so doslej še razmetana po raznih listih, kakor versko-socialno poezijo „Christus“, narodno igro „Świat sie konczy“ („Sveta bo konec“), vrsto pri povedek v verzih „Z chłopskiego zagonu“ („Iz kmečkega sveta“), in ciklus lirskih poezij in povesti „Ausina lacrimans.“

V začetku je bil Kasprovič predvsem pesnik ljudskega gorja in prerok nove, lepše

življenjenosne vigredi že žari na okolo“ in „smrti prevzetna sila“, ki „uničuje življenja najlepše kali“, mora biti strta, ako se le „možatost in pogum vrnejo v duše, katere so hoteli v sužnost ukloniti“.

Kasprovič opeva torej nesrečno usodo ljudstva, mu prerokuje lepšo bodočnost in ga navdušuje k pogumni borbi za njegove pravice. Pri tem pa ne zre na narod sentimentalno in naivno, ampak trezno in razumno, ker ga ljubi goreče. Ako je bil v začetku socialen pesnik in je opeval gorje ljudstva, poglobil se je pozneje in je postal filozofičen pesnik in opeva gorje človeštva. Predmet njegovim poznejšim



RAZDELITEV DEDŠČINE.

V. K. MAKSIMOV.

usode naroda. Silno čuti njegovo trpljenje in bolesti, toži čez težke pogoje življenja, žaluje nad slabostjo človeške volje in nad brezplodnostjo naših prizadevanj. Toda vedno mu velja krepeče načelo, da „kakor najde ruda v ognju očiščajočo moč, tako človek v bolestih“, in velevala blagosloviti bolest in ne odpirati srca obupu, ki slabi duha. Nada lepših dni podpira v njem silo vztrajnosti in ogenj mladinskih let, še ne ohlajen od ledenih src in ne zadušen od pogledov na človeško brezpravje in zlobo, navdušuje ga z vero, da se „odsev

tvorom je ono starodavno prašanje, ki je mučilo že toliko velikih razumov in ki odmeva iz poezije celega človeštva od davnih Judov in od najplemenitnejših zastopnikov izvoljenega ljudstva pa do največjih mislecev modernega človeštva: Kaj je zlo? Zavest človeškega gorja in slabosti je glavni predmet poeziji Jana Kasproviča, za Mickieviczem morda največjega in dandanes med Poljaki najbolj priljubljenega pesnika. V njegovem najnovejšem zborniku: „Grm divje rože“, zveni navadna poezija v medlem slovenskem prevodu takole:

I.

Verjel sem vedno v luči moč,
ki vlada brezdnom mraka;
a vendar večkrat mi oko
grenké solzé pretaka.

Iz morja solz se naenkrat
pošast pred me postavi
in tožni kaže mi obraz,
ki se Obup ji pravi.

Upadlo lice kaže mi,
s pogledom mračnim mami,
v objem me stiska, ah, že svet
mi gine pod nogami.

Potem sledi:

II.

V temini blodi moja duša
za lučjo vrši megleno,
polj elizejskih več ne vidi,
zgubljena nad Geheno.

Tam gori pa nad dušo mojo
žaluje angel beli,
a tu smejo se zaničljivo
zavržencev krdeli.

Smejó zavrženci se z duše,
ker, kosček jasne moči,
ki solnce tvori, nima sile,
zlomiti žezlo noči.

Dodam še:

III.

Njim nevoščljiv sem, ki že spe v
grobvih,
zaviti v šelestečih trav tišine;
več ne ječi jim duh v teles okovih,
ne slišijo več stokov solz doline.

Oglašajo se spevi pri duhovih,
na lahkih krilih plavajo v daljine;
v obraz žari jim solnce in v njegovih
topé se žarkih in blišče z višine.

Le včasih se spustijo na mogile,
oblite s svitom meseca valovi
in lahno v travi svilnati šušitjo

in bitja, ki življenja boj jim sile
je strl in zdaj ječe tu nad grobovi
z otožnim spevom v sanje zatopijo.

Henrik Sienkiewicz: „**Na polu chwały**“
(Na polju slave). — S to povestjo se je obo-
gati poljsko slovstvo za nov biser. „Na polju
slave“ je lepa, slikovita, plastična povest z iz-
vrstno karakteristiko ljudi in časov in se čita
z napreženim zanimanjem do konca. Toda no-
bena povest Sienkiewicza še ni bila na Polj-
skem sprejeta tako hladno. Kritika jo komaj
omenja, čitajoče občinstvo je ravnodušno. Vzro-
kov je več: Sienkiewicz ni več modern.
Moda izbira pisatelje kot dama suknje. Sien-
kiewicz je star, on je romantik, sedaj so pa v
modi mladi, impresionisti, dekadenti. Res je
tudi, da se Sienkiewicz izpisuje in se njegovi

tipi in niti njegovih romanov vsi ponavljajo.
Vsi romani imajo podobno vsebino: Vitez se
zaljubi v devico, čudna usoda ju razbije in
sežene na razne strani in potem se po celem
romanu iščeta, dokler se na koncu ne najdeti.
Vse druge osebe in dogodki so samo figure,
ki pospešujejo ali zadržujejo to glavno de-
janje. Vedno isti motiv pa izgubi zanimivost.
Glavni vzrok pa, da je občinstvo postalo tako
hladno nasproti svojemu slavnemu ljubljencu,
so politične razmere. Revolucija je tako pre-
vzela vse mišljenje, da je vse drugo ostalo na
strani. To je glavni vzrok splošnega pojava
na Ruskem, da sedaj leposlovje prepada, knjige
in časopisi se ne kupujejo, na drugo stran
pa neizmerno narašča število političnih listov
in njihovih čitateljev.



PREGLED POLJSKIH ČASOPISOV.

Poljsko slovstvo je tako obširno in tako
bogato na najraznovrstnejših časopisih, da je
jako težko imeti vsaj čez važnejše jasen pre-
gled. Radi tega hočem tu po vrsti naštet in
opisati najvažnejše poljske časopise. Moj pre-
gled seveda nima nobenega znanstvenega na-
mena. Ustreči hočem samo onim, ki bi slu-
čajno kdaj radi zvedeli, kakšne vrste je ta ali
oni časopis ali kje se dobi, a nimajo pri roki
poljskih bibliografskih pripomočkov:

1. **Książka.** Miesięcznik poświęcony kry-
tyce i bibliografii polskiej. Izhaja v Varšavi
šesto leto po enkrat na mesec, urejuje Adam
Mahrberg. Zvezki imajo obliko velike osmerke,
po 36 strani v dveh vrstah, tisk je droben in
ličen, zunanost preprosta. To je jako važen
bibliografski list. Na prvi strani ima pod na-
slavom obširen seznamek vsebine dotične šte-
vilke in potem se pričinja takoj članek, ki ima
vsebino s polja poljske bibliografije. Po vstop-
nem in navadno edinem članku se pričenjajo
ocene. Ocenjujejo vsako knjigo strokovnjaki
dotične vrste. Najpred pride teologija; potem
bibliografija, enciklopedija, zborniki; dalje filo-
zofija, psihologija, etika, estetika; nato sledi
matematika in prirodoslovje; antropologija,
etnografija, arheologija; jezikoznanstvo, filo-
logija, zgodovina; slovstvena zgodovina in te-
orija; plastična umetnost; godba; pravo, so-
ciologija, ekonomija, pedagogika, knjige za
mladino; zdravilstvo; zemljepisje, krajezn-
stvo, popotovanja; poezije, povesti, drame;
knjige za ljudstvo; publicistika; poljedelstvo,
gozdarstvo, vrtnarstvo; tehnika, raznoterosti.
Ocene so kratke, jedrnate, duh je zmerno libe-
ralen. Potem sledi kronika. Za kroniko se po-